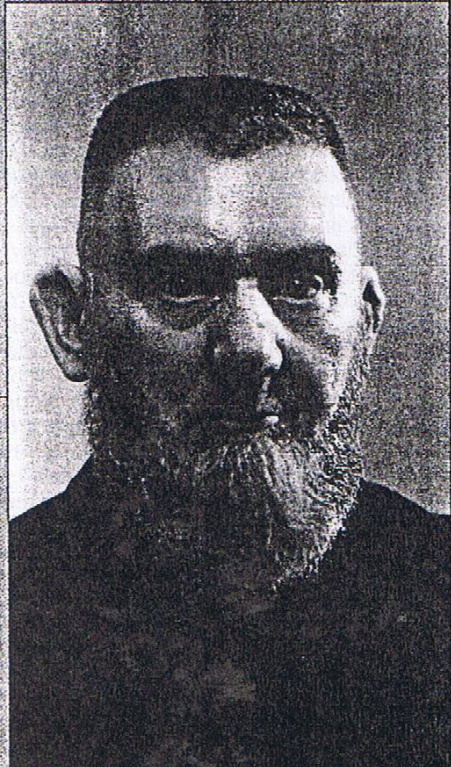

Ds. Daniël Christiaan Overduin Israëls of bijzonder

1996

Dezer dagen, 11 december 1996, zal het vijftig jaar geleden zijn dat ds. Daniël Christiaan Overduin overleed. De naam van deze predikant is nog niet vergeten, al steeft het geslacht van degenen die deze vurige prediker nog gekend en bewust gehoord hebben snel uit. De schrijver van dit artikel behoorde in zijn jeugd tot de Rotterdamse gemeente van ds. Overduin. Hij was vijftien jaar, toen 'de oude leeraar' werd weggenomen. De prediking van ds. Overduin heeft niet

Ds. Daniël Christiaan Overduin (1875-1946)
prediker die zijn eigen kerkelijke weg ging

alleen diepe indruk op hem gemaakt, maar ze is voor hem onvergetelijk geworden, als het ware in de ziel gebrand. Vandaar dit herdenkingsartikel ter nagedachtenis aan deze boeten kruisgezant.

Wie was ds. D.C. Overduin? We willen in het kort de voornaamste feiten uit zijn leven vermelden. Daniël Christiaan Overduin werd op 16 februari 1875 geboren te Leiden, als zoon van de latere ds. Jacobus Overduin. Hij was een van de oudste kinderen in een groot gezin, zodat hij al jong van school werd genomen om te gaan verdienen. Op verschillende plaatsen heeft hij gewerkt; daarna ging hij in de handel en werd hij boomkweker. Toen hij ongeveer 24 jaar oud was trouwde hij met Neeltje Ravensberg. Het echtpaar kreeg twaalf kinderen. Neeltje was zo ongeveer in alles het tegengestelde

van haar man. Was haar man iemand van hoogten en diepten, een man met een heftig bewogen gemoedsleven, Neeltje was de gelijkmatigheid zelf, en daarbij heel opgeruimd van karakter.

Bekering

Daan Overduin had al heel jong diepe geestelijke indrukken. Toen hij twaalf jaar oud was, werd hij door de Heere eens zeer vertroost, en meende hij bekeerd te zijn. Bij het opgroeien heeft hij dat anders geleerd. Hij werd steeds dieper ontdekt aan zijn gevallen toestand in Adam. Alle pogingen tot zelfverbetering mislukten - gelukkig! - en wat helaas zo weinig gebeurt omdat men gaat rusten op wat indrukken en gevoeligheden, vond plaats: hij kwam geestelijk aan het eind. Hij was toen niet alleen geestelijk arm, maar hij ging failliet, en dat is duidelijk een onmisbare stap verder. Toen hij zeventwintig jaar oud was, werd hij bewust afgesneden uit het verbroken werkverbond. Hij werd toen in een verzoende betrekking gebracht met een Drieëinig God. Als Jacob heeft hij toen met de Heere geworsteld, en het als het ware gezegd: ik zal U niet laten gaan, tenzij Gij mij zegent. De Heere vroeg hem in zijn ziel: geloof je, dat Ik dat kan? Ja, Heere! En dat Ik dat wil? Ja, Heere! En dat Ik dat doen zal? Ja, Heere! Toen zonk Daniël Christiaan Overduin in Gods liefdearmen. 'God, die oneindig groot is, hoort hem, die gans ontbloot is'. En Hij zegende hem aldaar.

Stiaan Overduin beroerder inder prediker?

In die tijd kreeg hij niet alleen een begeerte om te gaan preken, maar ook een heldere roeping daartoe. Daar kwam heel wat tegenop, maar toch werd na veel wederwaardigheden de weg naar het predikambt gebaad.

Predikant

Op 5 juni 1905 werd Overduin door zijn vader bevestigd als predikant van de Dordtsch Gereformeerde Gemeente te Kampen. Hij had tevoren al zestien maanden te Kampen als oefenaar gewerkt. Zijn intreetekst was Exodus 20:25, 'Maar indien gij Mij een stenen altaar zult maken, zo zult gij dat niet bouwen van gehouwen stenen; zo gij uw houwijzer daarover verheft, zo zult gij het ontheiligen'.

Een man van schoolse geleerdheid is ds. Overduin nooit geweest: hij had daar zelfs een afkeer van. In dat opzicht stond hij heel dicht bij ds. Fraanje, ook een ongeterd, maar duidelijk een door God geroepen en bekwaamd prediker.

Zeven geref. gemeenten

Lang heeft ds. Overduin niet te Kampen gestaan: reeds in 1906 voerde de weg naar Amsterdam. Het is ons bekend dat hij in weinig gemeenten met zoveel liefde en zegen heeft gewerkt als juist in Amsterdam. Wijlen ds. A. Vergunst heeft het eens aan mijn overleden broer C. van Holten gevraagd, toen hij consulent was van de gemeente Amsterdam: wat was dat toch voor een prediker, die ds. Overduin? Als ik in Amsterdam ben, praten ze daar altijd nog over hem. Ik heb het

idee dat ze hem daar nog missen! In 1911 werd ds. Overduin de eerste predikant van de gemeente Ridderkerk. In 1914 ging het naar Terneuzen, en in 1918 naar Rotterdam-Centrum, de Boezemsingel; vandaar in 1922 naar Giessendam. In 1926 voerde de weg naar Nieuw-Beijerland, en in 1927 weer naar Giessendam. In 1930 kwam het daar definitief tot een breuk met het verband van de Gereformeerde Gemeenten. Definitief, want ook in zijn Amsterdamse tijd had ds. Overduin met zijn gemeente al enige tijd buiten het kerkverband gestaan. In datzelfde jaar 1930 werd hij beroepen te Rotterdam als predikant van de daar door vier personen opgerichte 'Gereformeerde Gemeente in Hersteld Verband'.

Hersteld verband

Hoewel we goed op de hoogte zijn van de omstandigheden rond de kerkelijke breuk van 1930, achten we het toch niet nuttig daar nader op in te gaan. We zijn er van overtuigd dat de beide man-

Ds. D.C. Overduin op jongere leeftijd

Zonder beeld

nen tussen wie het conflict feitelijk speelde, ds. D.C. Overduin en ds. G.H. Kersten, reeds lang Boven mogen zijn, wiggewassen in het Bloed des Lams! Als in de hemel nog ergens leed over zou kunnen zijn, zou dat daarom zijn dat Gods kinderen en knechten elkaar op aarde te weinig hebben begrepen en liefgehad. Door de breuk met de Gereformeerde Gemeenten had de reputatie van ds. Overduin bij velen sterk geleden. Sommigen zagen hem als een 'beroerder Israëls', anderen zagen hem min of meer als een martelaar. Hij is zelfs beschuldigd van antinomianisme. De hoofdonderwijzer van de Rehobothschool aan het Noordeinde te Kralingen, Alexander van Bochoven, heeft na de kerkelijke breuk van ds. Overduin opgemerkt: ds. Overduin is onberispelijk in leer en leven, maar hij gebruikt weleens uitdrukkingen die niet te pas komen.

Independentisme

Ds. Overduin was wel iemand met independentistische gevoelens, dat wil zeggen iemand die zich maar slecht kon schikken in de regels van een kerkverband. Hij hield dan ook niet van de wat strakere ordening zoals die met name na 1907 in de Gereformeerde Gemeenten gevonden werd. Een bron van onenigheid op de kerkelijke vergaderingen was steeds zijn gewoonte om overal te gaan preken waar men hem maar vroeg. Zijn devies daarbij was steeds: Predik het Evangelie aan alle creaturen! Wie het preken buiten het eigen kerkver-

Na het overlijden van zijn vrouw, trad ds. Overduin in 1938 in het huwelijk met mevr. W. Boomgaards.

1-9-1890 - 5-2-1986 - 95 jaar

band 'ongeregeld' noemt, heeft formeel groot gelijk. Daarbij moet wel worden aangetekend dat, waar ds. Overduin vooring, de Heere zijn prediking heeft gebruikt tot bekering van zondaren en tot onderwijs van de Zijnen. Waar hij dat bemerkte, durfde hij niet vanwege kerkelijk-formele regels te weigeren om te komen preken. In verschillende zaken stond hij zo lijnrecht tegenover ds. Kersten: in de kerk, in de politiek, in de school, in zijn visie op de geschiedenis. Daarin is enige verwantschap te zien met de standpunten van ds. L. Boone.

Rotterdam

De jaren dat ds. Overduin in Rotterdam de Gereformeerde Gemeente in hersteld verband diende, van 1930 tot 1946, zijn voor velen onvergetelijk geweest. Met velen uit de Gereformeerde Gemeenten bleef een band. Zo vertelde de weduwe Overduin mij

eens dat hij een bijzondere band had aan ds. M. Hofman. Toen hij eens op een zondag ziek was, vroeg zij hem: Daan, wat zal ik voor je lezen? waarop het antwoord was: neem Hofmannetje maar! De laatste preek van ds. Overduin was op 10 november 1946, in de avonddienst op dankdag. De tekst was Filippensen 4:6 en 7, 'Weest in geen ding bezorgd, maar laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God. En de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en zinnen bewaren in Christus Jezus'. Hoewel hij niet ziek was, begrepen veel hoorders dat ze hun geliefde herder en leraar voor het laatst hadden gehoord. Men voelde het aan: dit is zijn afscheid! Uit de kerk zei iemand tegen mijn vader: 'Piet, die horen we nooit meer'. Nog diezelfde week werd hij ziek, en in de late avond van 11 december 1946 is hij in het ziekenhuis 'Eudokia' aan de Bergsingel te Rotterdam ontslapen in zijn Heere en Heiland.

De begrafenis vond plaats op zaterdag 14 december 1946 op 'Crooswijk' te Rotterdam. Zijn broer ds. J. Overduin sprak bij die gelegenheid over Johannes 17:24, 'Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen'.

Prediking

Dat ds. Overduin een uitnemend prediker van vrije genade is geweest, is reeds gebleken uit de vraag van ds. Vergunst aan mijn broer. Wat de schrijver van dit herdenkingsartikel er zich nog van weet te herinneren, is dat ds. Overduin eigenlijk altijd maar twee punten had in zijn preken: de dood in Adam, en het leven in Christus; de ernst van de wet en de ruimte

Ds. Overduin en zijn echtgenote in 1940

van het Evangelie, in de trant van de zo vaak verkeerd begrepen Kohlbrugge. Tijdens een bezoek aan ds. F. Mallan met het oog op diens herinneringen aan ds. D.C. Overduin, werden we daarin geheel bevestigd. Dat was een welkome aanvulling op de eigen herinneringen en op wat we later tijdens een ambtsperiode van zeventien jaar in de gemeente van ds. Overduin vernamen.

Herinneringen

Het was ons een voorrecht met ds. Mallan te spreken over de persoon en prediking van ds. Overduin. Door omstandigheden heeft ds. Mallan als jongeman voor 1940 ds. Overduin dikwijls gehoord in het gebouw aan de Jan van Loonslaan, dat bij het bombardement van Rotterdam op 14 mei 1940 werd verwoest. Het gezin Mallan behoorde toen tot de gemeente van Rotterdam-Centrum. Tijdens een aangenaam gesprek in de pastorie te Alblasserdam kwamen allerlei dingen over ds. Overduin die nog in de herinnering voortleven, in een helderder licht te staan. Ds. Mallan sprak met waardering over de prediking van ds. Over-

duin. Het was een prediking van enkel vrije genade: God alles en de mens niets. Ds. Overduin begon zijn prediking altijd met alles wat van de vrome mens was, alle rusten op gestalten en toestanden buiten Christus om, tot de grond toe af te breken. Hij deed dat, naar zijn karakter, op ruwe wijze: hij schopte als het ware alle menselijke geschiktheid, vroomheid en verdienste-lijkheid volkomen weg. 'Hij tekende Adam uit, zo zwart als roet'. Maar daar bleef het niet bij: hoewel ds. Overduin nooit sprak over 'het aanbod van genade', een term die hij kennelijk liever vermeed, had hij toch altijd een ruime boodschap voor iemand die werkelijk aan het eind gekomen was van wat hij dikwijls noemde 'alle hagareense woelen en werken'. We herinneren ons nog hoe hij Christus in al Zijn beminlijkheid, dierbaarheid en gepastheid heerlijk kon uitstallen, voor de ogen schilderen, voor een arme zondaar of zondares. Hij was altijd een vlugge spreker, maar wanneer hij Christus mocht uitstallen blonk zijn gezicht, en liep zijn mond over van Gods eer. Ingewikkelde theologische constructies en

diepgaande tekstverklaringen moest men van ds. Overduin niet verwachten. Maar wel: de radicaliteit van zonde en genade, dat is: de kern! En dat niet alleen beschouwelijk, 'hoe het moet', maar ook 'hoe het gaat'. Ds. Mallan wees het verwijt van anti-nomianisme aan het adres van ds. Overduin met kracht af. Dat was hij pertinent niet. Hij kon echter met geen mogelijkheid van het genadeverbond een nieuw werkverbond maken, en dat vatte niet iedereen.

Het was daarbij bijna onvermijdelijk dat er onder de hoorders van ds. Overduin wel waren die wel degelijk anti-nomiaanse trekken hadden, omdat men op een verkeerde manier aan de haal ging met de prediking. Er zijn zelfs eens twee ambtsdragers vanwege die dwaling afgezet. Een daarvan was de voorlezer. Toen er de volgende zondag een 'nieuwe' voorlezer aantrad, T. van Zijl, vergat deze de wet voor te lezen. Na de dienst zei ds. Overduin tegen hem: 'Van Zijltje, Van Zijltje, wat doe je me aan, vergeten de wet voor te lezen. Ze zeggen tóch al dat ik een anti-nomiaan hen.'

De Heere heeft in ruime mate Zijn bekerende genade verbonden aan het werk van Zijn dienstknecht. In allerlei plaatsen heeft ds. Mallan mensen gesproken die met warmte spraken over de prediking van 'ds. Daan Overduin'. En dat is een schone onderscheiding voor een Evangeliedienaar.

F. van Holten

N.B. Belangstellenden voor een uitgebreider 'in memoriam' over ds. D. C. Overduin kunnen schriftelijk contact opnemen met de auteur van dit artikel, Prinsessenpark 16, 3331 GZ, Zwijndrecht. De kosten van deze gegevens in getypte vorm zullen maximaal f 10,- bedragen.

5.

Gedeelten uit preken van Ds.D.Chr.Overduin.

De heer A.Pors heeft van een aantal preken uitvoerige aantekeningen gemaakt. Volgens Ds.P.Overduin zijn dat "geen geheel letterlijke, maar wel een uitnemende weergave van de prediking van zijn onvergetelijke vader, Ds.D.C.Overduin." Die -zo schreef Ds.P.Overduin op 4 november 1970- mijn vader gekend hebben, krijgen het gevoel hem weer te zien, en te horen preken". De heer A.K.Vermeulen heeft het stencilwerk verzorgd. We moeten ons binnen het bestel van een uitgebreid "In Memoriam" beperken tot het weergeven van gedeelten uit deze preken. Indien daar belangstelling voor bestaat kan er wellicht nog eens gedacht worden aan uitgave van de volledige preken. Het is ons door telefonische mededeling bekend dat nog recentelijk preken van Ds.D.Chr.Overduin in leesdiensten zijn benut.

De eerste preek waaruit thans gedeelten volgen werd gehouden op donderdag 24 februari 1938, over de tekst uit Jacobus 1: 2-3: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoeken valt, wetende dat de beproeving uws geloofs lijdzaamheid werkt". De preek droeg als titel en onderwerp "Grote vreugde".

"Er is in de harten van allen die door de geestelijke liefdeband verbonden zijn, het werk te vinden van een drieëinig God, en also is er geen wonderlijker betrekking mogelijk. Deze wonderlijke betrekking wordt in het zondarshart beoefend in het verborgen door de onderhandelingen en de omgang tussen de Heere en de ziel. En hoe meer deze wordt beoefend, des te meer zal het verlangen en de wens groeien om deze liefdeband in het volmaakte te mogen genieten. Daaruit vloeit voort dat allen, die deze weldaad deelachtig zijn onderling een nauwe band zullen gevoelen. Zij hebben een zelfde spraak en zijn van een zelfde gevoelen. Deze band is zo sterk, dat er geen sprake van is met geringschatting neer te zien op de van verre staanden, maar allen, ook de kleinsten in de genade tellen mee in het huisgezin."

De prediker gaat dan nader in op de verzoeken: wie God vreest kan de verzoeken niet ontgaan, want men bevindt zich nog in een lichaam des doods en in een wereld die in het boze ligt. "Van de verzoeken worden alleen gevrijwaard de kinderen die heel jong sterven, die nog niet tot enig besef van hun bestaan zijn gekomen. Dit is echter maar voor een gedeelte der uitverkorenen weggelegd, want de gewone weg is dat ze, al opwassende, de verzoeken niet zullen ontgaan".

"Daar zullen er zijn, die evenals Smytegelt moeten zeggen dat zij er geen bewustzijn van hebben om een zekere tijd aan te kunnen wijzen dat ze van dood levend werden. Dat zijn degenen die van de jonkheid aan hebben mogen wandelen in de vreze des Heeren, zodat zij niet zoals anderen die eertijds in uiterlijke godsdienst leefden of midden in de zonden, het moment kunnen noemen dat ze door de wedergeboorte overgingen van de duisternis in het licht. Weer een ander kan zeggen: ik weet dat ook niet, maar dan zo, dat mijn verzuchtingen tot de Heere uitgaan of ik die wetenschap ook nogeens mocht bezitten of ik het leven der genade deelachtig ben. Wat ik van binnen gewaar word is meer dan erg, zo ellendig, zo hard, zo blind en naakt, dat ik niet geloof dat er een tweede zó zal zijn. En als ze mij vragen of ik geloof dat de Heere naar mij zou hebben omgezien dan is het een hinken op twee gedachten, ja durf ik niet te zeggen, en neen zeggen gaat al even moeilijk. Van alles wat er in het hart omgaat, hoeveel bedrog kan daar niet bij zijn, want ik weet dat ik een arglistig hart heb. We antwoorden daarop dat allen die tot de zekerheid zijn gekomen U zullen verstaan, maar overigens is Uw hele redenering en toestand het gevolg van het ongeloof. Ik wil U eens vragen: wat vertelt God in Zijn Woord van Zijn kinderen? Zijn ze niet allen getekend als ellendig, jammerlijk, blind en naakt? En hoe komt het nu dat U al deze eigenschappen in Uzelf ervaart en steeds meer leert kennen? Deze dingen worden ons toch niet geopenbaard door vlees en bloed? Zeg eens verder, zijn de knopen der ongerechtigheid niet losgemaakt? Gij hebt toch geen lust meer om in de zonden te leven en dezen als een gewillige slaaf te dienen? Neen, zegr ge, in mijn ziel ligt maar één waarachtige keuze: Heere, ik wil de Uwe zijn, en de zonden zijn mij de dood geworden. Verder kunt U het wetern aan het antwoord dat U zult moeten geven op de vraag: waar houdt U het mee? Smytegelt zei: waar gij het hier mee houdt, daar zult gij het straks in de eeuwigheid óók mee houden. De Heere zegt in Zijn Woord dat Zijn oog in genade en ontferming is geslagen op hem of haar die hier voor Zijn Woord beeft, En of zij het nu durven zeggen of niet, of ze de zekerheid al of niet deelachtig zijn, ze zijn allen kinderen Gods die hier geen vreemdelingen van zijn".

"In plaats van blijde te zijn in de verdrukkingen is er vaak droefheid; in plaats van goedsmoeds te zijn is er meermalen de moedeloosheid. Mijn natuur wil ook niet onderworpen zijn in de weg van tegenheden en zij speelt het hart van de zondaar maar al teveel zijn parten. Daaraan ontkomt weer geen van Gods kinderen. Wilt U een bewijs, zie naar Elia, hoe hij zich in moedeloosheid neerlegt onder de jeneverboom, en de dood verkiest boven het leven. Ziet naar anderen, zoals Job en Jeremia, wie de rampen en drukwegen zo benauwden dat ze hun geboortedag vervloekten."

"Och, wat is onze wetenschap omtrent de noodzakelijkheid en de gezegende uitwerking der verdrukkingen toch gering. Die wetenschap is vaak zo klein, dat de zondaar vol medelijden met zichzelf terneder ligt in moedeloosheid, in plaats van zich te verblijden in de Heere. Jaren geleden gebeurde het mij, dat ik zo verslagen en ontmoedigd was, dat het mij teveel was om langer op deze aarde te zijn. Ik lag terneder, te akelig om mijn hoofd op te heffen. In die gesteldheid zijnde kwam in mij het voornemen om zo lang te blijven liggen totdat de Heere mij op een bijzondere wijze zou willen vertroosten. Maar.... de gewenste vertroosting bleef uit! totdat het was of op een gegeven ogenblik de Heere tot mij zeide: Wat lig je hier zo terneder? waarop ik antwoordde: U, Heere, zijn alle dingen bekend, dus U weet het wel. Daarop was het mij alsof de Heere zeide: Maar wat heb ik U jaren geleden nu gezegd? Jij kunt veranderen zoveel als je wilt, maar bij Mij is geen verandering. Ik blijf altijd onveranderlijk Dezelfde. Heb Ik niet gezegd: Mijn genade is U genoeg, en Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht? Wég was de moedeloosheid en wég was het medelijden met mezelf. Ik had een bijzondere vertroosting verwacht, maar deze Goddelijke les is oneindig veel meer waard".

"Het kleinste vonkje waarachtig geloof doet meer dan alle huichelaars samen zouden vermogen. Zie daar Job en zijn vrouw. Na al de tegenslagen is het met het "geloof" van die vrouw gedaan en het lijkt haar een vanzelfsheid dat nu ook Job zijn oprechtheid zal laten varen en God zal zegenen, dat is, vloeken. Laten we nu geen verkeerde gedachten gaan maken over het doel Gods met de verzoeken. Laat ons toch nooit denken dat de verdrukkingen ons toekomen om er nog iets mee te verdienen, want als de Heere dat wilde zou Hij ook zonder de verzoeken de zaligheid kunnen doen beërven. Nee vrienden, te verdienen valt er niets, de zaligheid is verdiend, enkel en alleen door Christus. Het doel Gods met de verzoeken is nooit anders dan om het geloof te beproeven".

"Ziet maar hoe Petrus daarmee instemt: in welke gij U nu verheugt, nu een weinig tijds zo het nodig is, bedroefd zijnde door menigerlei verzoeken, opdat de beproeving Uws geloofs, die veel kostelijker is dan goud, bevonden worde te zijn tot lof en eer en heerlijkheid in de openbaring van Jezus Christus. Hier mag bij aanvang gesmaakt worden de liefde tot Christus, die ons éérst heeft liefgehad. Hoewel Hem niet ziende, maar gelóvende mag hier in gebinsel zijn de verheuging met een heerlijke en onuitsprekelijke vreugde. En straks zullen duivel, wereld en vlees het moeten afleggen, dan, wanneer het einde des geloofs wordt verkregen, namelijk de zaligheid der zielen. Amen!

De slotzang was Psalm 97:6:

Beminnars van den Heer',
 Verbreiders van Zijn eer,
 Hoopt steeds op Zijn genade,
 en haat altoos het kwade.
 Hij, die in tegenspoed
 Zijn gunstgenoten hoedt,
 Verleent hun onderstand,
 En redt z'uit 's bozen hand,
 Die op hun onschuld woedt.

-.-.-.-.-.-.-.-

Op zóndag 3 april 1938 werd gepreekt over Lucas 23:5 "En zij -de overpriesters en de scharen- hielden te sterker aan, zeggende: Hij beroert het volk, lerende door geheel Judéa, begonnen hebbende van Galiléa tot hiertoe".

"Mijne vrienden, wanneer wij elkaar aan de morgen van deze rustdag weer mogen ontmoeten in de tent. zouden we elkaar de vraag mogen voorleggen: hoe is het met U en met mij gesteld? De beantwoording daarvan zal voor sommigen meevallen, en voor anderen tegenvallen. Het valt mee voor degenen die niets meer van zichzelf verwachten, die weten, dat er in hen niets anders gevonden wordt dan moeite en verdriet, Tegenvallen moet het voor degenen die nog niet uitgewerkt zijn, en dus nog geen arm zondaar zijn. Ik werd hedenmorgen bepaald bij de afgrond van ellendigheid, nietigheid en dwaasheid, maar dat zal ik nu hier niet in den brede neerleggen, dat is ook niet nodig. Dit wil ik er van zeggen, dat de vraag tot ons kwam: waar is je heiligmaking? Onmiddellijk was ons antwoord: maar uit Hém zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing. Alzo heb je bij jezelf geen heiligmaking te vinden, en wat kunnen wij die toch nog een tijd lang in ons vlees zoeken. Maar wat wordt er op de school des Geestes geleerd? Dat er in de eerste Adam geen nagelschrapsel goeds meer is te vinden, en zou U bij hém dan nog heiligmaking willen zoeken? Neen, met Adam is het afgelopen, daar is geen draad goed is, de heiligmaking is in de tweede Adam, waarvan wij ook zongen: Ik heb bij enen Held hulp beschoren. Maar eerst zullen wij met ons afrekenen. Als je in de tent gekomen bent en je denkt nog dat je een goed christen bent, dan valt het je niet mee hē, om te horen dat er in Adam geen nagelschrapsel goed is te bekijken, en dat we in hem niet anders bevonden worden dan vijanden, booswichten, goddelozen, verdoemden, vervloekten,

dieven en bedriegers: dat zijn wij, gij en ik. Het zal je niet meevallen als je moet horen dat je in plaats van een goed christen een goddeloze bent, in plaats van een heilige een verdoemeling. We zullen U een goede raad geven: vraag aan de Heere of het Hem behagen mag opening te geven van Uw blinde ogen".

"Nee, het moet je niet meevallen, als je met een vroom en ernstig gezicht hebt gezongen: hoe branden mijn genegenheên (dat was het eerste Psalmvers in deze dienst), als je gedacht hebt dat je van jezelf nog enige geneigdheid hebt tot de Heere en Zijn dienst, en dan te moeten horen dat je één stuk ellendigheid en narigheid bent. Een zondaar gaat begrijpen dat de "brandende genegenheên" en het "sterk verlangen" van binnen gevonden worden, niet als zijn werk, maar als een werk des Geestes. Nee, dat hadden we vroeger ook niet gedacht dat het door zulk een weg van afbraak heen zou moeten, dat we alles zouden moeten verliezen, ook ons bidden en hartelijk wenen en bukken voor de Heere: dat er tenslotte niets anders van ons zou overschieten dan grote schurken en vagebonden, stof en stank onrein. O, wat een werk is daarvoor nodig om dat een zondaar zuiver te leren: dat is het ontblotende en alles ontgrondende werk van God de Heilige Geest. En nu te mogen weten dat er voor zulke vagebonden hulp is besteld bij een Held".

"Alle uitverkorenen zijn vagebonden, en voor hen is de Heere Jezus Borg geworden. Hij is de Held, bij Wie hulp is besteld, en voor wie? Voor in zichzelf gans hulpelozen. Maar geheel hulpeloos: dat zijn we zo gauw nog niet. Met de fijne weefsels van het werkheilig bestaan zullen we zo lang mogelijk proberen om nog een gaatje te vinden om er ons doorheen te wringen, totdat de zondaar tenslotte gaat verstaan en ondervinden dat er bij niemand hulp is te vinden om hem te verlossen. En dan komt de Vader met de Zoon. En voor wie is dat nu troostelijk? Voor Israël, voor een doemeling die het nergens meer kan vinden, en die zijn ziel niet bij het leven kan houden. Voor zō een is dit Geschenk van de Vader zo troostelijk, dat hij er nooit genoeg van kan verwachten, want in dát lieve Geschenk is alles vervat wat hij voor tijd en eeuwigheid nodig heeft. Zo komt er een zuivere kennis van de Held. Wanneer ik vroeger goed gesteld was dacht ik, dat ik de held was."

"Als we een woonstede Gods in de Geest zijn, dan zullen we twee waarheden kennen. Ten eerste deze, dat we in Adam gevallen en nu gans verdorven zijn. Graaf maar dieper, mensenkind, en gij zult meerdere gruwelen vinden, hellewichten, moordspelonken zijn we.

Dat is de eerste waarheid die God ons leert. Maar dan ook ten tweede de waarheid van de Heere Jezus, dat Hij ons heeft verlost. Jezus komt Zijn kinderen vertellen: gij moogt zalig worden, ja gij MOET zalig worden, dat is een Goddelijk moeten. De Heere Jezus heeft als een Held de macht ontnomen van hem, die het geweld des doods had, dat is de duivel. Als je dat gelooft, dan krijg je gemak, en weg dan met alle menselijke praatjes. En omdat de Held het nu alleen gedaan heeft, daarom, behoeven wij niets meer te doen, mogen we ook niets meer doen, en willen we ook niets meer doen. Dat is het gemak, want als er nog iets van ons gedaan moest worden, dan zou het voor eeuwig ongemak voor ons zijn."

Ds. Overduin stond er om bekend dat hij soms weleens platte uitdrukkingen gebruikte. Toen zijn oude vader, Ds. Jacobus Overduin, in Giessendam bij hem inwoonde, moest deze weleens zeggen: Daan, Daan, had je dan nu niet wat netter kunnen zeggen? De aangesprokene schijnt daar niet erg van onder de indruk geweest te zijn. Hij was zich dat overigens wel bewust. In deze preek, over "Hij beroert het volk" laat hij zich ontvallen: "toen ik het las, dacht ik mij mezelf: dat zijn me de overpriesters wel, o, wat een stommerikken! Daar maakt er één een aanmerking dat ik me naar de begrippen van ons menselijk fatsoen niet netjes genoeg uitdruk. Nu, we willen U wel even in herinnering brengen dat de Vader er nette kinderen op nahoudt, maar dat die netheid niet bestaat in mooie menselijke stijl en het uitspreken van mooie nette zinnen. Die netheid van Gods kinderen bestaat hierin, dat ze zonder omwegen of verbloemen de waarheid zullen zeggen, ook al staat die waarheid ons fatsoen niet aan". Ds. Overduin is daarover veel aangevallen. Tegen mijn vader werd eens gezegd: dat je daar naar de kerk gaat, die man die soms zulke platte uitdrukkingen doet! waarop het antwoord luidde: die enkele uitdrukking hindert me niet, maar ik ga om dat vele wat hij verder nog zegt. Tegen ouderling Jan Smit zei men hetzelfde. Smit was een rijke groenteboer, en hij gaf een origineel antwoord: als ik naar de veiling ga om aardappels in te kopen voor mijn zaak, ga ik naar de handelaars waar de aardappels het "blommigste" zijn. En dat doe ik kerkelijk ook!

Zijn politieke mening komt in deze preek ook even doorschemeren. "De Joden zijn met de Heere Jezus bij Pilatus gekomen, de Romeinse stadhouder die een heiden was. Ook dat was naar Gods bestel, dat een heiden daar het gezag en recht zou uitoefenen. Een zondaar zal ook in deze wensen te leven naar Gods Woord, dat is, om zijn overheid gehoorzaam te zijn, niet alleen de goede maar ook de harde. Een arm zondaar is een gehoorzaam dienaar van zijn overheid, hij zal doen wat de regering van hem vraagt, voorzover het niet tegen de geboden Gods ingaat, en hij zal ook gewillig de belasting betalen. Een zondaar heeft geen behoefte aan een staatspartij om allerlei aanmerkingen op zijn overheid

te maken, waardoor ook levende mensen nog begoocheld en betoverd worden. Het komt er niet op aan en ik heb er niets tegen in te brengen wie God wil gebruiken om ons te regeren. Mijn raad zal bestaan, zegt de Heere. Wat een naarlingen worden wij mensen bevonden, want wat zouden we die raad toch graag willen veranderen naar ons goeddunken. Naar Gods wil moest Pilatus er dus zijn, en voor hem wordt Jezus geleid, gebonden"

Over het lijden van de Heere Jezus zegt Ds. Overduin:

"Daar worden vaak hele lange uitwijdingen over gegeven, en vaak wordt dan de Heere Jezus voorgesteld als een martelaar voor een goede zaak. Maar ik kan niet anders bekijken dan het Borgwerk van de Heere Jezus, ik zie in alles niets dan onze lieve Borg en Zaligmaker, Die naar de bepaalde raad en voorkennis Gods in het vlees is gekomen, en naar ziel en lichaam heeft geleden".

"De Heere Jezus heeft ook geen behoefte aan een aards koninkrijk. Er zijn er onder Gods volk die nog strijden voor een aards koninkrijk, er zijn eenvoudigen onder die het uit onkunde doen of begoocheld worden door mannen met hoge boorden om, die doen het wetens en willens. Zij hebben dan een oud verbond, waarin over koningen wordt gesproken en naar dat voorbeeld moeten zij nu ook regeren. En dan willen ze heel Nederland gaan bekeren en Christelijk maken. Laat ze hun gang gaan. Maar ze hebben er geen erg in, dat het de Heere alleen te doen is om de uitverkorenen, en dat Hij in het merendeel geen welgevallen heeft gehad. We ontmoetten er laatst nog één, die zichzelf afvroeg of hij zich nu toch ook niet bij die partij behoorde te voegen. Wij hem hem tot antwoord gegeven: laten zij zich maar groen en geel werken, maar ons lust het niet. Als de Heere ons nog een regering geeft zoals wij mogen hebben, zodat wij nog vrijelijk naar de tent mogen gaan om ongestoord Gods Woord te horen, dan is dat een groot wonder en acht ik dat een lieve weldaad, die de Heere ons nog vergunt, en wij willen Hem daar vriendelijk voor bedanken".

Ds. Overduin sympatiseerde met de politieke en kerkelijke gedachten van de vooral in Utrecht sterke "Datheenpartij", waarvan mannen als Kol en vooral Jean-Louis Bernhardi de leidslieden waren. Dat was geen politieke partij, daar was hij immers tegen, maar een groep gelijkdenkenden. Dat we hierover Ds. Overduin zo uitvoerig aanhalen betekent niet dat we het noodzakelijk met elk woord van hem op dit punt instemmen, maar we doen dit om deze man met zijn zeer oorspronkelijke, theocratische gedachten, duidelijk naar voren te halen.

"Zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hoger dan de hemelen geworden. Als Hij dat niet was geweest, had Hij geen Zaligmaker kunnen zijn. Als U nog één nagelschrapsel goed van Adam denkt, dan komt U de eer van de dierbare Christus te na, dan verloochent

U metterdaad het enige genoegzame Borgwerk. Maar het goede dan dat er nog gevonden wordt? O, dacht U, als er nog natuurlijk en zedelijk goed onder de mensen gevonden wordt dat zulks van Adam is? Neen man, het natuurlijk en zedelijk goed zijn de vruchten van Jezus' volbrachte werk, daardoor kan het de Heere nog behagen om de mens in de band te houden, waardoor het gehele mensdom nog niet uitbreekt en als gevleesde duivels tegenover elkaar komen te staan om elkaar te vernielen, zoals dat op het ogenblik hier en daare op aarde gebeurt. U zou eens in de verdoemenis moeten kijken, dan zou je eens zien wat voor goed er in Adam te vinden is."

"O, die reine, zuivere leer van Jezus brengt veel teweeg. Bij de aanvang heb ik een plat woord gezegd, en dat is voor een Farizeeër om hem uit zijn vel te doen springen. De Heere Jezus durfde ze ook bij hun ware naam te noemen door ze als adderengebodsels de helse verdoemenis toe te zeggen. Een zondaar zegt er amen op, omdat het met het geloof gemengd is en gepaard gaat. Een Farizeeër kan er niet tegen als hij wordt weggezet, als hem wordt gezegd dat zijn weg en werk verrot is, omdat uit het hart voortkomen boze bedenkingen, overspel, hoererij, doodslag, enzovoort. De Heere Jezus durfde ze aan te pakken met hun schijnheilige godsdienst, vandaar hun vijandschap. Maar de Heere Jezus leerde hen nog meer: van Uw kant is het afgedaan, en niemand van U zal het leven zien dan door het geloof in de Zoon van God".

De Heere zegt tot de Zoon: het is te gering, Ik zal U de heidenen geven tot Uw erfdeel. Mogen wij er daar ook één van zijn? Dan zullen we kort ons geloof uitspreken. Wij geloven alles wat Jezus zegt, Hij is ons de enige oorzaak der eeuwige zaligheid. Eet Uw brood met vreugde en drink Uw water van goeder harte, onze lieve Jezus is alleen onze Rotssteen, Wiens werken volkomen zijn.

Amen.

We vertrouwen dat de lezers een indruk hebben gekregen van de preektrant van Ds. D. Chr. Overduin. Bepaalde zaken die hij bracht waren en zijn dogmatisch omstreden. Dat is me bekend, maar voor een eerlijk en juist beeld zijn ze toch niet achterwege gelaten.

Ds.Overduin als prediker, herder, mens en vriend.

We hebben het voorrecht gehad , behalve uit eigen herinnering, te kunnen putten uit de herinneringen van personen die "de oude leraar" beter, langer en eerder hebben gekend dan wij. Van die gesprekken zijn aantekeningen gemaakt, die we terwille van de levendigheid hieronder laten volgen in de volgorde zoals ze zijn opgetekend.

Eerste gesprek, met een oud-ambtsdrager van de Rotterdamse gemeente, de heer V.

Ds.Overduin begon zijn preken altijd met een voorafspraak, die meestal zeer inhoudsvol was. Hij beschikte -niet altijd- over een groot onderscheidingsvermogen op geestelijk gebied, hij keek als het ware door de mensen heen. Hij was geen man van boekengeleerdheid, "hij hield niet van boekenkasten". Hij was dan ook geen man van grote ontwikkeling op wereldlijk gebied, en dat speelde hem soms weleens parten. Hij wilde eens preken over Jeremia 13:23: "zal ook een luipaard zijn vlekken veranderen?" Hij wist niet dat een luipaard een roofdier is, maar hij las dat als "een lui paard". Gelukkig zag hij van tevoren in het prentenboek van één van zijn kinderen een luipaard afgebeeld. Door zijn eenvoud en directheid had hij een grote aantrekkingskracht op de mensen, en dat niet alleen binnen de gemeente. Hij is een keer bij de zigeuners geweest in hun woonwagens, en toen hij weer thuis was zei hij: dāār voelde ik me op mijn gemak, daar kon ik mijn jasje uittrekken! Toen hij eens zou preken in de Gaesbeekstraat in Rotterdam-Zuid was daar de deur op slot, en moest er eerst een sleutel gehaald worden. Prompt wijzigde Ds.Overduin, die heel goed op allerlei situaties kon inspelen zijn tekst in: Ik ben de Deur, Johannes 10:9. Het gebeurde trouwens tamelijk veel "dat hij van de Heere een andere tekst aangewezen kreeg", en meermalen bleek dan achteraf dat zo'n tekst voor deze of gene tot zegen geweest was. Meestal had hij op de kansel veel stof. Toen de organist eens een telang naspel ten gehore bracht zei hij met forse stem: Kropff, het is hier geen orgelconcert! Overigens was hij met deze Martin Kropff, van geboorte een Duitser, zeer bevriend. De tweede echtgenote van Ds.Overduin, Mevrouw Wilhelmina Overduin-Boomgaards, was een heel keurige vrouw, erg gesteld op goede vormen en manieren. Toen Kropff en zijn vrouw eens op bezoek waren in de pastorie en mevrouw Overduin koffie inschonk zette ze een klein schaalje naast het koffiekopje van Kropff, met de bedoeling dat daar het koekje dat ze presenteerde op zou komen te liggen.

Kropff had echter geen weet van koekschoteltjes, en nam zijn tabakspruim uit zijn mond en deponeerde die op het schoteltje, tot kennelijke afschuw van mevrouw Overduin. Haar man bleef daar echter volkomen onbewogen onder. Daar in Rotterdam de gemeente over de hele stad verspreid woonde, moest Ds.Overduin hele afstanden afleggen: dat ging doorgaans allemaal te voet! Zo liep hij helemaal naar Rotterdam-Zuid, "Overmaas" zoals dat toen nog werd genoemd. Hij kon zich bijzonder verheugen als Gods werk openbaar kwam, zoals in het jonge leven van Leendert Vermeulen, die op 26-jarige leeftijd heerlijk heenging. Hij kreeg een begrafenis die meer op een feest leek dan op iets treurigs. Zulke voorvallen, die vrij veel voorkwamen, legden veel beslag in de gemeente en maakten met name op de jonge mensen veel indruk. Ouderling van Zijl, de man die door de Heere krachtig gefnuikt werd in zijn loop op het zondepad, heette met zijn voornaam Toon, waarschijnlijk was zijn volledige naam Antonius. Maar die Toon was gewend te zeggen: er is een tóón kapot van binnen! In het gezin V. waren de kinderen ongedoopt, omdat de ouders geen plaats konden vinden waar ze tot hun genoegen konden kerken. Dat veranderde met de komst van Ds.Overduin naar Rotterdam in 1930. Op een kerkeradsvergadering werd dat op een woensdagavond besproken, en de volgende zondag werden de nog jonge kinderen gedoopt. - Een jongen van 16 jaar gaf duidelijke blijken van genade, mocht belijdenis des geloofs doen en deelnemen aan het heilig avondmaal. Daar mag niet uit worden opgemaakt dat Ds.Overduin iemand was die een "gemakkelijk geloof" voorstond. Maar omdat hij zelf zo in de volle zekerheid van het geloof stond - meestal, maar niet altijd! - begreep men hem weleens verkeerd. Zijn zoon Ko uit de Dahliastraat op Rotterdam-Zuid (Bloemhof) heeft hem daar weleens voor gewaarschuwd. In de winter van 1940 op 1941 riep op een zondagmorgen de grootvader van de schrijver hiervan, de zeer Godvrezende Cornelis Buitenhek, zijn huisgenoten vóór kerktijd aan zijn bed. Buitenhek en zijn vrouw waren mijn grootouders van moederszijde, die bij ons gezin inwoonden. Opa deelde ons mede dat hij de hele nacht met de Heere had geworsteld om de stad Rotterdam, als weleer Abraham ~~op~~ Sodom, en dat hem door de Heere was toegezegd dat niet alleen ons gezin, maar ook de hele stad gespaard zou blijven voor verdere strijd "om der tienen wil". Toen we daarna naar de kerk gingen, vader, mijn broer Kees en ik, deelde Ds.Overduin in zijn voorafsprak mee dat hij weliswaar een andere stof overdacht had, maar dat hij, nêt als opa, de hele nacht met de Heere had geworsteld aan de genadetroom om de stad Rotterdam, zoals Abraham terwille van Sodom, en dat hij ten antwoord had gekregen "IK heb veel volks in deze stad". Na het bombardement van 14 mei 1940 op de stad Rotterdam kwam de gemeente samen in een gymnastieklokaal naast de helaas gesloopte Koninginnekerk. Het kon de dominee geducht hinderen alj er dan tegen het jaareinde een

grote kerstboom stond, en er ook verder allerlei versieringen werden aangebracht. De koster, die tevens diaken was, Roelander Antonius de Callafon, kreeg daarom opdracht van de kerkeraad om rond de kerstboom een groot dekzeil aan te brengen. Toen hij ouder werd werd de wandeling, vier maal per zondag van de Bergselaan naar het gymnastieklokaal hem teveel. Maar slechts met moeite kon hij worden overgehaald om door een van de toen nog weinige gemeenteleden die een auto hadden van en naar "de kerk" gebracht te worden. Aanvankelijk weerde hij dat af met de woorden "dat wil ik alleen maar als U alle mensen die moeilijk lopen haalt en weer thuisbrengt! De felle, krasse prediker van vrije genade was van aard zachtmoedig en ook vreesachtig. Het liefst was hij tussen de allereenvoudigste mensen, de werklui. Die begrepen hem, en hij begreep hen. Nog als oefenaar moest hij eens in Halfweg preken, tussen Amsterdam en Haarlem in. Hij had net een nieuwe jas gekocht, en toen hij zichzelf zag in een spiegelruit van de kajuit van de boot waar hij mee reisde, dacht hij een ogenblik: ik begin nu al aardig op een echte dominee te lijken! Die gedachte had hem niet lang in haar macht, want even later moest de boot voor een brug de schoorsteen omlaag doen, en tevens een ander scheepje waarschuwen omdat dat te dichtbij kwam. Er kwam bij het blazen van de stoomfluit een grote lading vettig roet mee, zodat oefenaar Overduin van zijn haren tot zijn schoenen besmeurd was, en in Halfweg aangekomen zich snel moest wassen, en voorgaan in kleding van zijn gastheer. Hij werd doorgaans snel door de Heere bestraft, wanneer hoogmoed hem parten speelde. Toen hij nog predikant was aan de Boezemsingel in Rotterdam zou hij een wintersatzoen lang op woensdagavond in Gouda preken. Het onderwerp was het Hooglied, dat van Salomo is. Men liep echter in Gouda zó met de prediker weg, en Ds. Overduin merkte dat, dat hij er last van kreeg. Nog maar in het begin van die winter zette hij de behandeling van het Hooglied niet voort, maar preekte hij over de tekst die zegt "dat één dode vlieg de zalf van de apotheker doet stinken". Het was ook de laatste maal dat hij die winter in Gouda preekte. Wanneer hij iemand geestelijk niet vertrouwd kon hij daar op ongezoeten wijze uiting aan geven. Zo was hij eens een zondag over in een andere gemeente, waar hij logeerde bij een ouderling. Tegen het einde van zijn bezoek daar informeerde Ds. Overduin of er in die plaats nogal wat volk van God woonde. Het antwoord was: "ik en nóg één!". Maar de predikant had kennelijk niet zo'n gunstige indruk gekregen van zijn gastheer, en zijn wederwoord was: "Als die ander net zo is als jij, ben ik bang dat er helemaal niemand is!". Ieder die Ds. Overduin gekend heeft kan getuigen dat hij in zijn persoonlijke leven heel stipt was, zeker niet-antinomiaans. Toen hij eens met zijn gezin in de diergaarde liep zei een papagaai een vloek. "Gelijk doorlopen!" was zijn reactie.

Op zaterdagavond was er een vaste vriendenkring in de pastorie bijeen. De reeds genoemde Kropff, Teunis Visser, de felle man die zelfs de lucht van "werkverbonderij" niet kon verdragen, zoon Ko Overduin, de Heer Brouwer, procuratiehouder bij Van Ommeren. De kerk noemde Ds. Overduin altijd "de tent der samenkomst". Verder had hij zo zijn eigen speciale uitdrukkingen. "Eigen ik, zin en wil", misselijk, akelig en ellendig". In zijn preken was hij eigenlijk doorlopend met zijn gemeente in gesprek, vandaar uitdrukkingen als: daar hoor ik er eentje zeggen, etc. Was iemand na ziekte weer voor het eerst in de kerk, dan werd daarvoor in het gebed de Heere erkend met de woorden: X. mag ook weer in ons midden zijn, gekleed en wel bij zijn verstand. Verscheidenen die eens uit nieuwsgierigheid kwamen luisteren moesten het erkennen dat is het! en ze werden trouwe leden van de gemeente. Ds. Overduin was wel tot een visser der mensen gemaakt, maar nooit maakte hij zich schuldig aan het kwaad om te trachten mensen van andere gemeenten over te halen lid te worden. Tegen een vrouw die trouwde met een man die -na de scheiding van 1930- lid was gebleven van de Gereformeerde Gemeente zei hij: U gaat gewoon met Uw man mee naar de Boezemsingel. Wanneer het aan de Boezemsingel leesdienst was, en soms velen uit die gemeente bij Ds. Overduin ter kerke kwamen zei hij daar van de kansel wat van: U hoort hier niet! Een man, die vlak na de oorlog in geestelijke moeite op een zondag de kerkzaal passeerde werd kennelijk gewezen op de prediking daar: hier moet ik zijn!

neeltje 1879-1937
mevr. H. Overduin-Ravensberg

Tweede gesprek, met een nu bejaarde vrouw, W.Z. te R.

Gezin Z. was verhuisd van Schiedam naar Bloemhof in Rotterdam-Zuid. Er waren tien kinderen. Zij was nog gedoopt in Hervormde Kerk te Schiedam. Men was "fatsoenlijk goddeloos" Haar vader werd op 40-jarige leeftijd stilgezet. Hij hield in de achtertuin kippen, en was het kippenhok aan het schoonmaken. God "hield hem in de dadelijkheid staande": tot hiertoe en niet verder! Hij kreeg daar met de majesteit en de heiligheid Gods te doen: niet alleen ikzêlf ben verloren, maar ik heb ook een vrouw en tien kinderen. Hij ging kerkelijk zoeken, en hij kaartte niet meer op zijn werk, hij was weger le klas bij de Graansilo-Maatschappij. Een collega wees hem op Ds. D. Chr. Overduin, die toen aan de Boezemsingel stond. Hij ging daar naar toe, helemaal lopen uit Rotterdam-Zuid. Hij kwam totaal verbluft de kerk uit: die man deed zijn mond open en tekende me helemaal uit, had hij soms van iemand een briefje over mij gekregen? Via zijn zus in Kralingen, die met Leen Huijzer getrouwd was, kwam hij daar op het gezelschap. Huijzer was aannemer, ^{een} man met veel genade, maar die teveel vergeestelijke, . Daar kwam veel "oud volk", o.a. vrouw Berends. Toen haar broer, Z., voor de eerste maal binnenkwam zei vrouw Huijzer: eerlang gedenkt hieraan het wereldrond, haast wendt het zich tot God met hart en mond, [!] Ps. 22 berijmd. Jarenglang ging het gezin naar de Boezemsingel, zonder daar lid te worden. Toen in 1930 de scheuring kwam, werd dat zeer betreurd. Ook voor Ds. Kersten had Z. veel respect, maar zei hij, wie er gelijk heeft weet ik niet, maar die Ds. Overduin is toch zo'n bijzondere knecht. Dikwijls liep dochter W.Z. met haar vader mee naar de stad, zoals men op zuid de rechtermaasoever noemde. In eigen schatting: onbekeerd en buiten God. Sieraden werden niet alleen afgelegd, maar ook weggedaan. Ze verstond het Woord niet, en omdat ze dat wel begeerde ging ze bij Ds. Overduin naar de catechisatie. Haar zus C. was 16 jaar, en die wilde mee, zodat de twee zussen de lange wandeling maakten. Leerde daar A. Sterkman kennen, die levenslang haar vriendin werd, en nog niet zoveel jaren geleden heerlijk is afgestorven in de Gereformeerde Gemeente van Rotterdam-Zuid. A. had al jong veel van de Heere geleerd, en mocht op catechisatie "teruggeven", samen met de "meisjes Boomgaards" uit de Oranjeboomstraat, waaronder Wilhelmina, de latere tweede vrouw van Ds. Overduin. Innerlijk steeg bij W. de nood steeds hoger: zoek eerst het koninkrijk Gods! Het was alsof de Heere met Zijn Geest Zêlf in haar bad: Heere, maak mij Uwe wegen, door Uw Woord en Geest bekend. Ze hield in die tijd aan de Willemskade kantoren schoon, die jaren zijn een leerschool geweest. Daardoor kon ze niet meer naar de catechisatie. Toen ze dat aan de dominee vertelde zei die tegen haar: zul je naarstig Gods Woord onderzoeken? Toen ze daar eens bij die Sloopdienst even naar buiten stond te kijken over die mooie Maas, en ze daarin de schoonheid van Gods schepping zag, zag ze ook meteen in: en nu ben ik, heel persoonlijk, woest en ledig.

De nood werd toen volkomen, een onhoudbare nood. Toen werd daar de Weg van ontkoming geopenbaard, zoals ze het me zei: uit dat lieve Woord: de ontkoming ligt in God door Christus, die de goddelozen rechtvaardigt om niet. Ze werd verliefd op die weg, op Góds weg, ze dacht dat haar ziel gered ~~had~~, en dat ze álles bezat. Ze heeft daar en toen veel ruimte mogen zien. Ze kreeg daarna vreselijke aanvallen van de boze, ze meende de zonde tegen de Heilige Geest gedaan te hebben, alle prediking, bidden en lezen stuitte daarop af. Totdat in een avonddienst Ds. Overduin sprak over die zonde. Hij toonde aan, dat het een eigenschap van Gods kinderen is dat ze wel vrézen die zonde gedaán te hebben, maar die zonde niet kúnnen doen. De dominee werd gebruikt om dat op te klaren. Maar: W. bleef met een openstaande schuld over. Alle gevoeligheden en ruimte weken, want: ze had in haar waarneming Christus niet. En: wie de Zoon heeft, die heeft het leven, maar wie de Zoon niet heeft, die heeft het leven niet! Zou de Heere me nu voor eeuwig afsnijden? Ze ging naar haar slaapkamer: in haar gevoel voor eeuwig verloren! geen tekst, geen vers, geen gedachte meer, niets! Ze viel toch al tobkend in slaap, en werd midden in de nacht wakker, als het ware wakker gemaakt. Toen openbaarde de Heere Zich aan haar als aan Maria: uw zonden zijn u vergeven, ga heen in vrede! Ze was vroeg beneden. Haar broer A.A. vroeg haar: ben jij nu al op? Het werd een heerlijke zondag. Ze vroeg om bevestiging in de preek, en ze dacht: wat zal de dominee spreken vanmorgen? Maar "de dominee" werd: de Heere! Spreek Gij tot mijn ziel. Het eerste Psalmvers dat gezongen werd was: Gij volken hoort, waar g'in de wereld woont, etc. Toen begon hij na het gebed te preken: misschien heb je vorige week de kerk wel verlaten onder het gevoel van toorn en vloek, verloren te liggen, en intussen deze week Christus leren kennen? Zoals Ds. Overduin altijd deed kwam hij op uit de eeuwigheid, hoe Christus Zich heeft aangeboden als de Borg, hoe Hij alle toorn en vloek voor de Zijnen gedragen heeft, hij tekende W.Z. helemaal uit, maar nog veel meer tekende hij die dierbare Christus uit in al Zijn borgliefde. Dat was voor haar: eten en drinken, voor haar was het volbracht. 's middags weer een rijke zegen onder de prediking mogen ontvangen. In de weekdienst op de woensdag die daarop volgde ging ze alleen naar "de stad", terwijl vader en broer naar Ds. Lamain gingen aan het Mijnsherenplein. Lopend op de Maasbrug kreeg ze al mediterend een vrije toegang tot de genadetroon, en mocht ze zeggen: Abba, lieve Vader! In de preek weer dat eeuwige wonder. Terug naar huis lopend heeft ze heel de geloofsbelijdenis van de Twaalf Artikelen opgezegd, die stuk voor stuk aan haar ziel werden toegepast. Ze kreeg als het ware daar een nieuwe naam: Jacob werd Israël, het woord "genade" heb ik daar leren spellen. Ze was toen 23 jaar. De Heere werkte door. Haar vader moest het zeggen: kind, dat heb ik in die mate niet leren kennen! Toch is ze -misschien door geestelijke hoogmoed? - daarna nog een keer onderste-

boven geraakt, maar de verdoemende kracht van de wet was en blééf weg. Op Hemelvaartsdag "nam Christus me mee, en stelde me persoonlijk voor aan de Vader, zonder vlek en zonder rimpel". Ze kreeg toen inzicht in de eeuwige vrederaad. Ze hoorde van Pietje Neleman dat die de Heilige Geest persoonlijk had leren kennen, daar had W.Z. nog geen werk mee gehad. Er is toch ook nog een Pinksteren! En ook dat schonk de Heere. Zo leerde zij een Drie-Enig God kennen tot zaligheid. Ze kreeg toen betrekking op het Heilig Avondmaal. Haar vader zei haar dat ze dan naar de kerkeraad moest gaan om lid van de gemeente te worden. Dat gebeurde. Ds. Overduin was op die bewuste avond erg terneergeslagen door de kerkelijke scheiding, en zijn vrouw, Neeltje, moest hem aansporen om naar de kerkeraadsvergadering te gaan. Hij dacht: de zegen op mijn bediening is weg, och Heere, geef me toch nogeens een teken van Uw gunst, ook over mijn bediening. Toen kwam daar die jonge vrouw van 23 jaar vertellen wat de Heere door zijn dienst aan haar ziel gedaan had! Hij was daardoor bovenmate vertroost. Ze kwam in die tijd veel bij een zoon en schoondochter van Ds. Overduin, Ko Overduin en Jans Overduin-van Gelder.

Er was toen heel veel volk van God in de gemeente, niet alleen mensen met genade, maar ook met veel geloofskennis. Voor in de kerk zaten: Vrouw Boomgaards, Vrouw Elderkamp, de moeder in Israël uit de Waterloostraat in Kralingen, de domineesvrouw, Neeltje Overduin-Ravensberg, en daarachter: Mien Boomgaards. "Neeltjes" lievelingspsalm was: geef dat mijn oog het goed' aanschouw. Er was in heel Rotterdam, ook bij wereldse mensen, veel achting voor de dominee, net als bij Job stonden op straat de mensen op. W.Z. heeft drie jaar bij de dominee in huis gewerkt, maar zijn tweede vrouw kon wat moeilijk personeel houden. Toen dominee ziek werd, was hij ziek van heimwee. In Eudokia zei de dokter: met kerstfeest staat u weer op de preekstoel! maar zijn antwoord was: mag ik dan nóg niet naar huis? Hij heeft daarna nauwelijks meer iets gegeten of gedronken. Zijn echtgenote zag kennelijk niet geheel de ernst van zijn ziekte in. Op zaterdag kwamen zijn oudste dochter, en de zonen Pieter en Gerrit en broer Jan afscheid nemen. Die twee broers waren zeer ontroerd. Het was zijn wens dat zijn zoon Pieter hem zou opvolgen, en niet Gerrit, zoals sommigen wilden en beweerden. P. Overduin is nog naar zijn broer geweest om hem te vragen of deze met een roeping liep. Dat was niet zo.

Gerrit

Derde gesprek, met kleinzoon M.J.O.te R.

Op zondagmorgen was Ds.Overduin, opa, altijd vroeg in de kerk. Want dan kwam zijn zoon Ko ook vroeg in de consistorie om met zijn vader over het geestelijke leven te spreken. Wanneer de kerkeraadsliden binnenkwamen ging Ko naar zijn plaats achter het orgel: hij was organist. Dikwijls gebeurde het dan dat hij wanneer hij de consistorie verliet de vermaning meekreeg: Kootje, straks graag zonder voor- en naspel, want ik heb vanmorgen véél te zeggen! Er waren ook, toen nog aan de Boezemsingel, mensen die zeiden: u preekt te lang! En dat waren precies de mensen uit het schoolbestuur, waar hij het oneens mee was, en dat maakte de predikant achterdochtig jegens hen. Als opa in de Dahliastraat kwam waar wij woonden -alles te voet- kwamen veel kinderen "de dominees" een hand geven, want ze kenden hem als een echte kindervriend. Ze kregen allemaal een hand, een vriendelijke blik en een stuiver van hem, en dan tenslotte de vermaning: zal je de Heere vragen om een nieuw hart? Met minder kan het niet toe, hoor! Het is niet helemaal te onderbouwen, maar er wordt verteld dat de Heere metterdaad enkele van die kinderen heeft bekeerd. Zijn eenvoud en hartelijkheid wonnen veler harten voor hem. Op een middag zouden de bekende oudeeling Tromp ("TRompie" voor de.O.) en Ds.Overduin iemand gaan bezoeken. Dat liep echter mis, want er was daar niemand thuis. Vandaar dat het tweetal besloot op die woensdagmiddag Mevrouw E.(Bets) van der Veere-de Nies met haar kinderen te gaan bezoeken. De Nies: ook al weer een naam van een familie met verscheidene godvrezenden. Toen de predikant rondkeek zag hij dat het orgel uit elkaar lag. Op zijn vraag daarnaar kreeg hij ten antwoord dat er iemand was geweest die het orgel zou maken, maar die er geen kans voor zag, en het zó had achtergelaten. "Heb je een hamer en een schroevendraaier?" was de vraag, en even later zat Ds.Overduin die wel verstand had van orgels op de grond, en heel gauw was het orgel in orde gemaakt. Ds.Overduin nam plaats op de orgelkruk, de kinderen gingen in een kring om hem heen staan, en heel de middag zong men samen het hoogste lied: de éne Psalm na de andere: Ds. Overduin, Tromp met zijn mooie zangstem, moeder v.-d.Veere en het rijtje kinderen. Een middag om nooit te vergeten. Hij had grote bewondering voor Kohlbrugge, die hij echter niet in alles slaafs navolgde. Hij was geabonneerd op de blaadjes over Jean-Louis Bernhardi. Van de gedichten van Bernhardi werd nogal eens wat aangehaald op de preekstoel. En ook van de gedichten van Da Costa: onverdiende zaligheên, heb ik van mijn God genoten, 'k roem in vrije gunst alleen! Dat lied heeft hij ook opgezegd aan het graf van zijn vriend Gerrit de Neef. Als Ds.Overduin in de toepassing "in het leven kwam" was hij duidelijk ontroerd, hoewel altijd beheerst. Dan had hij "zo'n rond mondje, en dan wipte dat baardje maar". De kleinzoon heeft op verschillende plaatsen, o.a. in rusthuizen mensen ontmoet die hem zeiden: heet u O? Bent u een

kleinzoon van de oude leraar? On^uder die man ben ik schuldenaar geworden, en onder die man is mijn ziel gered! De beschuldiging van anti-nomianisme was onjuist, hij leefde integendeel heel stipt. Een predikant on^utmoette eens, na de dood van Ds.Overduin, ouderling Teunis Visser, en zei tegen deze, : och ja, het was wel een antinomiaan, maar dat heeft hem niet uit de hemel gehouden! Waarop Visser, iemand met een felle natuur antwoordde: er komt niet eⁿe antinomiaan in de hemel, maar hij wás dat niet! Mensen werden soms midden uit de wereld getrokken, die soms in korte tijd veel van de Heere leerden. De hedendaagse godsdienst die het vele jaren uit kan houden buiten God was toen nog niet zo in de mode. De vrouw van slager van der Zijden, een echte atheïste, werd krachtdadig tot God bekeerd. Men zei wel: Ds.Overduin is zo eenzijdig, waarop hij dan antwoordde: zolang Gods lieve Woord zo eenzijdig blijft als het nu is, hoop ik eenzijdig te =preken! De kleinzoon wist niets van een poging om met Ds.Kersten te verzoenen. Aan de schrijver is dit destijds wel mondeling meegedeeld. Op een brief van Ds.O. antwoordde Ds.Kersten niet onvriendelijk, maar toch wel afwijzend: de Heere richte tussen mij en tussen u. De verhouding met de familie Fraanje en verschillende gemeenteleden van Ds.Overduin is altijd goed gebleven. De schrijver herinnert zich dat zijn eerste schoonmoeder, Bertha de Jeu-van Blooys opgetogen thuis kwam uit Barneveld. Juffrouw Fraanje was weer geest en leven, en Ds.Verhoef kwam ook nog, er was de Geest des Heeren, en waar die is, is vrijheid!

Ds.Overduin had weinig contact met andere predikanten, hij was er ook niet op uit de Gereformeerde Gemeenten in Hersteld Verband verder uit te bouwen. Wél bevestigde hij in 1930 Arie van Zon tot predikant van de Oud-Gereformeerde Gemeente te Kralingseveer. Deze man moest in 1942 worden afgezet om droeve redenen. Dat is in Kralingseveer enkele malen gebeurd.

Ds.B.deelde mij nog mede dat Ds.D.Chr.Overduin in zijn Rotterdamse tijd eens geroepen werd in het gezin Breedijk, waar een dochter van 19 jaar ernstig ziek was. Hij kreeg daar bijzonder veel ruimte in het spreken en in het gebed. Op die dag werd niet alleen de zieke dochter, maar ook de moeder en een zuster van het zieke meisje in het hart gegrepen.

Vierde gesprek, met Mevr.O.te S.,een schoondochter.

Vader had totaal geen mensenvrees. Hij preekte voor zondaren. In Giessendam is onder zijn eerste preek moeder veranderd. De Heere werkte door. Toen het eens avondmaal was, durfde die vrouw niet aan te gaan, ook al omdat ze geen zwarte jurk aanhad. De dominee kwam echter in het pad staan, keek haar aan, en zei: zijn er nu hier helemaal geen zondaren meer? Dáár was ze niet tegen bestand. Heel dikwijls zijn geestelijk zoekende mensen naar hem geleid, en door de Heere voort- en doorgeleid. Vader was altijd heel stipt in zijn levenswandel, zeker geen antinomiaan, dat is volkomen ernaast. Nog steeds is er verlangen naar die soort prediking.

Uit een brief van de heer X.te R.

"Er is in die afgelopen jaren ook heel wat geschied, doch de prediking van Ds.D.C.Overduin is nimmer uit mijn geheugen verdwenen. Misschien kun je je nog wel herinneren dat ook ik menige Zondag aanwezig was, en bij de doordeweekse diensten in de Jan van Loonslaan zijn we door mijn vader menigmaal meegenomen. Ik heb in mijn leven 's Zondags heel wat keertjes terugverlangd naar dat Gymnastieklokaal. Toen ik in dienst moest, 8 november 1946, is hij gestorven, had ook voor mij zijn taak volbracht.

Telefonische mededeling van een vrouw, 90 jaar oud, uit B.

"Mijn ouders waren uit Schiedam verhuisd naar de Adrianastraat in Rotterdam. Ze waren geheel onkerkelijk, maar de Heere begon in moeder te werken. Van vader mocht ze eigenlijk niet naar de kerk, maar ze was daarin niet te houden. Ook moeder werd geleid naar Ds.Overduin, die toen nog aan de Boezemsingel stond. Ik mocht dan met haar mee. Ze was daar echter geen lid. Intussen steeg de geestelijke nood hoger en hoger. Op een woensdagmiddag, toen het mooi weer was, zei ze tegen ons kinderen: gaan jullie maar buitenspelen. Later hebben we van haar gehoord dat de nood zó hoog gestegen was, dat ze alleen wilde zijn om de Heere te vragen of Hij iemand wilde sturen om haar te onderwijzen. Toen we nog maar even op straat waren zag ik de dominee aankomen. Hij was een markante figuur, met zijn lange zwarte jas, haast tot aan de grond, en die grote zwarte hoed met brede rand. Een ouderling -waarschijnlijk Tromp- was bij hem. Vóór ons huis stond de dominee stil, keek even peinzend rond, en zei toen tegen de ouderling: daar moet ik wezen! Hij belde aan, moeder stond versteld en verblijd. Na een lang bezoek troffen wij aan het eind van de middag een heel andere moeder aan. Niet zolang daarna is "haar ziel gered".

Ds.Overduin als vriend en briefschrijver.

Ds.Overduin had vrienden, vooral geestelijke vrienden door heel ons land, vooral in het westen en midden van Nederland. We moeten ook bedenken dat in die tijd de telefoon, die waarschijnlijk meer kwaad dan goed heeft gedaan, nog buiten het bereik van de "gewone mensen" lag, waartoe Ds. Overduin zich ook gaarne rekende. Hij zou ~~zich~~ geprotesteerd hebben tegen het eindeloze en vaak inhoudsloze gepraat door de telefoon dat nu zo ingeburgerd is. Vandaar dat er in die oude tijd veel brieven werden geschreven. Ook van Ds.Overduin zijn er nog heel wat brieven bewaard. Uit de aard der zaak is ook in die brieven niet alles even belangwekkend na zovele jaren: de oudste brief die hier voor me ligt is van 22 mei 1911. En dan is er natuurlijk ook veel in dat van persoonlijke aard is. Maar toch is er heel wat in dat van blijvend belang mag worden genoemd, en dat degenen die "de oude leraar" gekend hebben zal doen denken: dat is nou helemaal Ds.Overduin! We willen dus maar wat sprokkelen in de stapel brieven.

Toen hij eens op bezoek gegaan zou zijn en dat niet door kon gaan schreef hij een brief. "Wel, dacht ik, juffrouw Van Berkum heeft ook uitgekeken en zie daar, hij kwam niet, nu wel niet dat zij aan mij wat hebben, maar daar ligt een band der liefde en dat om Jezus' wil. Ik was echt blij dat ik br.Kerst zag aan het station,als Paulus de broeders zag greep hij moed, en nu, wij zijn ook blij als wij elkaar in vrede, liefde en blijdschap mogen ontmoeten. Wij mochten een gezellig uurtje bij u doorbrengen. Een keurig kopje koffie en hartelijkheid,en onze oude zuster was goed gestemd,een opmerkzaam hart is beter dan het vette van rammen. De Heere had haar gezegd: de eeuwige God zij u ter woning, dus daar kan geen kwaad bij. Dat is een degelijke,een ruime, een liefelijke, een vaste en een onveranderlijke woning, ja ook een vrolijke woning, want Hij is een God der blijdschap en der verheuging, en Hij ontmoet de vrolijke en die gerechtigheid werkt. Dus zal de Heere voor haar, voor ons, voor al Zijn arm volk zorgen voor tijd en eeuwigheid, naar ziel en lichaam beide.Want Zijn gunst alom verspreid, zal bestaan in eeuwigheid. Wat een weldaad kinderen te zijn van één God en Vader,gekocht door één Zaligmaker Jezus Christus, door één en dezelfde Heilige Geest opgezocht en toegebracht, in kennis gesteld met de volzalige Verbonds-jehova en verrijkt met de vreze des Heeren. En allen levende uit één fontein,en er is niemand die tekort komt. Wat een eeuwig trouw en zoutverbond. Denk eens in, een eeuwig liefhebbend God betoont in het onuitsprekelijk geschenk van Zijn eniggeboren lieve Zoon ons te verlossen van zonde en dood,vloek en verlatings Gods, om ons aan Zijn liefdehart te drukken en te omhelzen als Zijn lieve kinderen in Christus Jezus. Nu,lieve familie,och dat onze wegen gericht

werden om Zijn inzettingen te bewaren ten einde toe. Ik kan niet altijd veel schrijven, maar al komt het niet altijd op papier, het woont door genade in onze harten, en dat is elkander lief te hebben. Dan volgen groeten aan ene Scheepes, Juffr.Veen, S. Westra, Frans Heukelom en Deetje en Truitje Bosma. In een andere brief, geschreven vanuit Rijsoord op 6 juli 1911 moet de schrijver zichzelf veroordelen wegens zijn nalatigheid in het schrijven. "Vaak ontbreekt de lust, en nu ja, u weet al die dingen." Dan komt hij bij het ware zēlfaanklagen. Een voorecht is het voor ons die zichzelf leren veroordelen, dat die niet geoordeeld zullen worden, omdat ons oordeel in Jezus' vernedering is weggenomen, en wij in Hem onze zonden en dwaasheden bij de dag mogen bekennen en belijden. Maar ook ervaren, dat in onze geliefde Voorspraak bij de Vader wij altijd met een gaarne vergevend God te doen hebben. Opdat wij, strijdende tegen ons zelf, toch altijd goede moed zouden hebben, en zo is het waarheid: 't ellendig volk mag op Hem wachten, Hij zal hun hoop niets steeds verachten. Maar van uw kant mocht u de les beoefenen om geen kwaad met kwaad te vergelden en ons nog met een brief erover heen te verrassen. Met een lokaas erbij om u spoedig te beantwoorden. En zo kan ik niet nalaten de pen op te nemen en een enkele letter zien neer te krabbelen. Wel, wel, wat betoont dat lieve Wezen toch aan u te samen een alvervullend God en tevens goed te zijn, te midden van uwe banden. Het doet ons hart goed zulk een tijding van u te mogen horen, dat doorbrekende werk des Heiligen Geestes in het hart van onze voorheen zo zwijgende, doch door daden sprekende broeder. Het gaat hem als Zacharias die een wijle stom was, maar ten laatste een sprekende en Góverheerlijkende tong en mond ontving, om de wonderwerken des Allerhoogsten onder de vrienden en magen bekend te maken. O ja, de belofte faalt nooit: Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden. Door die kleinmakende genadewerkingen des Heiligen Geestes zijn het zulke ootmoedige, verbroken en kinderlijke bedelaars, dat het hart van een ander eronder moet breken, hoeveel te meer het liefdehart van onze Allerliefste en de Schoonste onder de mensenkinderen. Hij, op Wiens lippen genade is uitgestort wordt daardoor geraakt, getroffen en bebonden op de galerijen, zodat Hij niet nalaten kan uit kracht van Zijn innerlijke, grote liefde jegens ons een vriendelijk oog en een troostrijk liefdeteken van zich te geven, tot zúlke kinderen. Hoort maar: Gij hebt Mij het hart genomen, o zuster, o bruid, met één uwer ogen en met de keten uwer hals. O, als die kinderen zó gaan pleiten op Zijn beloften en toezeggingen, o, dan kan Jezus Zich niet bedwingen, maar dan kust Hij zulken en drukt hen aan Zijn liefdehart, en spreekt hen woorden van moed en vrede toe. O geliefden, wat een zoete, aangename, eenzame en gemeenzame ogenblikken worden er dan doorgebracht. Ja, dan zou men zo zeggen, een ziel moest nooit meer hard van zulk een goede Koning denken Ook gaf de Heere u aangename werkzaamheden in uwe arme en benepen ziel aangaande het drukkend lof van uw

geliefde man, waar de volken vermetel zijn opgestaan om de banden te breken en het juk en de touwen van zich te werpen, en het godloze rot de maat hunner rampzalige ongerechtigheid komt vol te maken.

Uit een brief van 25 juli, geschreven te Rijsoord aan A.Eikenhout en familie.

"Het is u om antwoord te doen, en werkelijk, er is niet één vrager aan Jezus' voeten, of zij verwachten op de een of andere tijd ook een antwoord van onze grote Heere en Meester. En waar nu een zondig, nietig sterveling het niet kan nalaten zulk een besliste en uitlokkende vrager een antwoord te geven, hoe zou de Koning der koningen, de alleen goede, wijze en allergenadigste Heere der heirscharen, Wiens ogen zijn op de rechtvaardigen en Zijn oren tot hun geroep, dan niet antwoorden, zelfs het gepiep der zwaluw, alsook het gekir der duiven. Het zal eenmaal volkomen gezien worden, dat niet één door God gemaakte vrager zijn antwoord gemist heeft, hoewel zij tijdelijk kunnen zuchten: Hij houdt Zich als doof voor mij, en ik roep, maar Hij antwoordt mij niet, en zo ik schreeuw, Hij sluit Zijn oren voor mij toe. Ziedaar, dat zijn de ongelovige en moedeloze klachten vaak van onze blinde en dwaze harten, want het antwoorden Gods bestaat vaak in het niet antwoorden, en uit de uitkomst blijkt dat het niet antwoorden een antwoord in zich besloot: denk maar aan de Kananese vrouw, denk aan de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter. God spreekt één of tweemaal, maar men let er niet op. Merk op, mijn ziel, wat antwoord God u geeft. De voor Petrus biddende gemeente kreeg een antwoord in de weergekeerde Petrus zelf, en ze zeiden: gij raast, het is zijn engel.

Geliefden, wat eeuwig voorrecht, de zaligheid, welke God Drieëinig Zelf is in Christus Jezus, krijgen al de erfgenamen, al hadden zij nooit gebeden, gehuild, geloofd, geslaafd, benauwd geweest, ja kort en goed, al hadden zij nooit iets ondervonden. Het is des Vaders welbehagen, gij klein kuddeke, ulieden het koninkrijk te geven, bestaande in Gods onderanderlijke en eeuwige wil in Christus Jezus. Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch goed noch kwaad gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiesing is vast blijve, niet uit de werkende, maar uit de roepende. Maar verstaat, geliefden, dat ik niet zeggen wil dat een uitverkoren vat niet in de tijd zou leren bidden, schreien, benauwd zijn, geloven en ondervinden. O ja, gewisselijk, maar verstaat, dáárom worden wij niet zalig; maar omdat wij zalig zijn in Hém, in God, onze Zaligmaker, zo ontvangen wij al die zaken, bewijzen en werkingen des Heiligen Geestes, om ons tot de kennis van die zaligheid te leiden, te verzegelen en te bekrachtigen, in Christus Jezus tot zaligheid. En nu, als wij het recht bezagen, is een door God gemaakte vrager een antwoord Gods op de vraag des Verlossers: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? En zo zullen de uitverkorenen de zaligheid beërven, omdat God het wil, en die wil is in Koning Jezus volkomen

tot zijn recht en kracht gekomen, en alzo is een willend God de zaligheid onzer zielen. En nu, verstaat goed, zal nooit één kind vergeefs roepen, schreien, getier maken, omdat het kind bewust of onbewust een eeuwig God en Vader heeft, die niet gedooft dat één van die kleinen geërgerd zal worden. O, wat een zoete weldaad voor onze arme en vaak zo benarde harten".

Hier zijn we m.i. bij de kern van de prediking van Ds.D.Chr.Overduin. Altijd opkomend vanuit het eeuwig welbehagen, en vanuit het werk van de Drie=ënige God. Vóór, maar ook in ellende, Zondaren, Adamieten, zoals hij ze meestal noemde. We laten Ds.O. nog even aan het woord: "Daarom ziet Koning Jezus gaarne schreiende en bedelende kinderen aan Zijn voeten, omdat zulks Zijn kunstwerk is, en Hij wacht om hun genadig te zijn, en daarin wordt het woord waarachtig: Eén is uw Meester, en gij zijt allen broeders. Daaronder zijn ook begrepen degenen die de eerste trap des geloofs hebben beklommen, maar ook zij die de hoogste trap bereikt hebben, en dit woord zal waarheid zijn: uit genade zijt gij zalig geworden, en dat niet uit u, het is Gods gave. Maar dit is ook vast, dat de broeders een tijd leren kennen dat zij géén broeders zijn, dat zij ook geen Vader hebben en ook geen huisdak noch familie, en dat op de puinhopen onzer rampzaligheid dat gebouw van zaligheid zijn vastigheid in onze ziel bekomt, om buitengezet zijnde, binnengebracht te worden in het vaste huis Jezus Christus, tot het hart des Vaders; geboren in de geestelijke familie en broederschap, door de Heilige Geest.

Tenslotte nog enkele gedeelten uit een brief, geschreven uit Rijsoord op 28 juli 1911. De geadresseerde is niet vermeld.

"Een mens moet zo leren in alles zijn diepe, steile afhankelijkheid van de Fontein alles goeds, en vandaar moet hij in alles leren als er iets gedaan zij, hetzij van gepeins of van verzuchting of dankerkentenis of gemeenschapsoefening des geloofs, of geschrift of gesprek of enig goed werk met Jozef te zeggen: het is buiten mij, o koning, Góð zal Farao's welstand aanzeggen. Nu dan uw laatste brief was een goede tijding uit een ver land. Daar mochten wij klaarlijk uit vernemen hoe de getrouwe Verbonds Jehova de toevlucht voor u te zamen liefde te zijn in deze weg van beproeving, en zo wij vernemen is het nog niet afgelopen. En wat kan dan Gods werk, hoe krachtig, hoe waarachtig, hoe vertroostend en zielzaligend het ook was, dan weer krachteloos, leugenachtig, onzeker, neergeslagen en zonder zaligheid toeschijnen voor de ziel. Dat wil niet zeggen dat Gods werk inderdaad zó zou zijn, veranderlijk of teniet gedaan, dat zij verre. Want ik weet, zegt Salomo, dat wat God doet is in der eeuwigheid gedaan, maar dat zit in de veranderlijkheid van óns gemoed. Als de dingen Gods in het hart gewrocht worden door de Heilige Geest en Zijn Woord, dan zijn ze zo vast in ons gemoed als ze vast in zichzelf zijn, maar God voer op van Abraham en dan, als die gevoelige tegenwoordigheid Gods in Christus is geweken

,als al de bezwaren en ellenden in een dubbele mate terugkomen en schijnbaar alles een droom is geweest; om dán te geloven, om dan te vertrouwen, om dan vast te zeggen: de Heere heeft het gedaan of gesproken, dat kan alleen door voorkomende, inwerkende en achtervolgende genade. Daarom wordt dat leven verklaard tegen hoop op hoop. Vandaar ook al die verborgen verzuchtingen, die strijd van binnen, die inwendige ~~fa~~uwrens. De Psalmen zijn daar vol van. Dat is nu wat Paulus sprak dat de dood in ons werkt, ja van binnen vrees en van buiten strijd, en zo worstelt dat kind met al die golven en baren en zucht: zo ik niet had geloofd dat ik het goede des Heeren zou zien in het land der levenden, ik ware in mijn druk al lang vergaan. En daarom hebben wij bij al de geschonken weldaden altijd nodig een daaglijks uitgaan uit ons zelf, en een toevlucht nemen onder de schaduw Zijner vleugelen.

In die trant wordt de brief ook afgesloten.

We willen dit blad nog benutten door gedeelten over te nemen uit een brief van "Moeder Neeltje" geschreven op 7 augustus 1914 te Nieuw-Beyerland.

Geliefde vriend en vriendin en kinderen,

Zo zet ik me neer om ulieden een lettertje te schrijven daar mijn man er maar op aanhoudt, dat ik het moet doen, en ik mezelf zo naar gevoel dat ik niet weet wat u er aan hebt. Och, geliefde vriend, uw briefje mocht ik met genoeg lezen, en dat u bij tijden zo moedeloos kan gevoelen vanwege de verre afstand die u gevoelt tussen de Heere en uw ziel, dat is me ook niet vreemd. Och, dan kan er zo een droefheid in mijn ziel zijn, waar ik op het ogenblik ook niet vrij van ben, en dat ik zeggen moet: Heere, waarom houdt Gij U van verre? Niet dat er geen redenen zijn. O neen, duizenden redenen, dan gevoelt men dat het onze zonden zijn die een scheiding maken tussen ons en dat Heilige Wezen, en dan kan de Heere met mij niet te doen hebben. Maar och, dan kan men uit de droefheid des harten weleens pleiten: och Heere, U zegt het zoch Zelf: Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns Heiligen Naams wil. Geliefde vriend, u schreef ook zo dat die treurige tijden ons eens nader tot God mochten brengen, om de Heere eens niet los te kunnen laten, daar gevoelde ik ook iets van, ocht dat dit ogenblik eens mocht aanbreken dat mijn ziel eens gered mocht worden. O, dat ik die dierbare Heere Jezus, waar ik niets anders van kan zeggen dan dat mijn ziel al jaren naar Hem is uitgegaan, eens als mijn Borg mocht omhelzen, omdat ik door Hem met God mocht verzoend worden.

Hoe is er over Ds.D.Chr.Overduin geschreven?

Het is niet verwonderlijk dat er over iemand als Ds.Overduin met zijn beweging door kerkelijk Nederland op verschillende manieren geschreven is. Het is niet mijn bedoeling om "oud zeer" op te rakelen, maar wél om onpartijdig vast te stellen hoe de zaken wérkelijk plaatsvonden. Daarvoor is onderzoek nodig naar de ,soms niet geheel volledige, bronnen. In de eerste plaats wil ik noemen de 5-delige serie "Gedenkt Uw voorgangers" door de Heer Joh.de Haas. In deel V, bl.87 en 88 behandelt de schrijver degene over wie dit "IN MEMORIAM" handelt. Na enkele feiten uit zijn levensloop, die ik al vermeld heb in mijn artikel: beroerder Israëls of bijzonder prediker? schrijft de Haas: Op de synode van 14 mei 1908 te Middelburg bleek, dat hij er pertinent op stond de vrijheid te mogen hebben buiten het kerkverband te preken. Zijn argument was, dat het Evangelie aan alle creaturen moest worden verkondigd. De synode verleende hem deze vrijheid niet, en zette hem met zijn gemeente (dat was Amsterdam) buiten het kerkverband. In 1912 is de gemeente weer in het kerkverband opgenomen, nadat O.had toegezegd "niet meer de parasieten te zullen voeden". Hij bleef zich echter independentistisch gedragen en ook handelen .(wat is daar het verschil tussen? vH). Op een classis in 1930 waren er weer bezwaren tegen hem ingebracht, en was hem independentisme verweten. Zijn broer Johannes was toen predikant in het naburige Sliedrecht, en dacht over deze zaken eender. Twee predikanten werden door de classis afgevaardigd om beide broers tot de orde te roepen. Dit waren Ds.Kersten en Ds.Fraanje, twee antipoden (tegenstanders) indertijd, wat de Theologische School betreft. Ds.Kersten was daar docent, terwijl Ds.Fraanje een verklaard tegenstander van die "domineesfabriek" was. (Van Ds.Fraanje is de uitspraak: preken is niet te leren). De begroeting in de pastorie was weer echt op zijn "Ds.Daans": toen zijn Herodes en Pilatus vrienden geworden. Komt U binnen! Een lange bespreking volgde om de twee broers "tot de orde te roepen". Het resultaat was, dat Ds.Daan Overduin zei: we hebben aan één paus al genoeg en wij willen je groeten". Deze "Ds.Daan" was wel in sterke mate een aparte persoonlijkheid. Zijn rechtvaardigingsleer droeg een eigen stempel, dat wil zeggen dat hij nooit meer van het Evangelie een wét kon maken. Meestal worden deze figuren niet begrepen. Wie Ds.D.C.Overduin weleens heeft horen preken, die kon van ganser harte instemmen met dit ruine Evangelie (zijn eigenaardige manier van zeggen dan voor zijn rekening latend!). We lezen het, de behandeling in het boek van de Haas is niet onwelwillend. Van de hand van Ds.L.S.den Boer?

Als tweede bron laten we hierbij als bijlage volgen enkele bladzijden uit het interessante boek van Drs.H.A.Hofman "Ledeboerianen en Kruisgezinden", in 1977 verschenen bij de Banier te Utrecht. Over het algemeen is de weergave door nu Dr.Hofman, die we persoonlijk kennen als een bekwaam historicus, objectief en onderbouwd. We kunnen ons echter helemaal niet volgen in de omschrijving van de Overduins" als "over het algemeen begaafde, maar wat grillige mensen". Begaafd waren ze zeker, maar altans Ds.D.Chr.Overduin was allerminst grillig: altijd was en bleef hij dezelfde in zijn opvattingen. Wanneer iemand hem zou willen afschilderen als een prediker die geheel veranderd zou zijn, is dit niet terecht. Mijn eerste schoonvader, de vrome Elias de Jeu te Rotterdam had vernomen dat Ds.D.C.Overduin zo veranderd was, en dat bevreesde hem. Op een feestdag reisde hij naar Giessendam. Thuisgekomen zei hij tegen zijn vrouw: de dominee preekt nog precies zo als hij altijd gedaan heeft!

Een derde "bron" is het in mei 1981 door wijlen mijn broer, Ir.C.van Holten in het licht gegeven boekje "In het jubeljaar", 1930-1980. 50 jaar Gereformeerde Gemeente in Hersteld Verband te Rotterdam". Mijn broer heeft m.i. op waardige, voorzichtige en objectieve wijze de feiten die hij heel nauwkeurig had verzameld weergegeven. Duidelijk was hij echter in zijn afwijzing van de beschuldiging van antinomianisme. In mijn reeds eerder genoemde artikel, dat deel uitmaakt van dit "In memoriam" ben ik op deze zaak ingegaan, en heb ik ook de visie van Ds.F.Mallen op dit punt weergegeven.

Dr.H.A.Hofman.